

Tereza VALIGOVÁ

Zemští škůdci na počátku raného novověku

Bakalářská práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2015, 109 s.

Příběh Jiřího Kopidlanského z Kopidlan je dnes součástí každé syntézy českých (raněnovověkých dějin), někdy i učebnic dějepisu. Je interpretován jako průvodní jev soupeření šlechty a měst na konci jagellonského období. Tereza Valigová se však ve své bakalářské práci snaží pojmout zemské škůdcovství jako jev zemského práva, se kterým dokázali (popřípadě nedokázali) nakládat jednotliví šlechtici, kteří chránili svůj majetek či dobré jméno.

Svůj výzkum založila diplomantka na dvou typech pramenů. Pro vytvoření právního rámce zemského škůdcovství pracovala s právními příručkami a kodifikacemi zemského práva. Jmenovitě šlo o právní díla Ondřeje z Dubé a Viktorína Kornelia ze Všehrd, o Vladislavské zřízení zemské, o revize zemského zřízení ze 16. století a konečně o Obnovené zřízení zemské. Zde sice Tereza Valigová překračuje časové vymezení své bakalářské práce, ale na druhou stranu přináší ucelený pohled na právní vymezení škůdcovství v raném novověku. Druhým hlavním heuristickým východiskem byla Valigové šlechtická korespondence, která ji umožnila sledovat jednotlivé případy zemského škůdcovství zejména z konce 15. a počátku 16. století. Dále pracovala s konkrétními panovnickými nařízeními, která se týkala zemského škůdcovství. Ve většině případů šlo o vydané prameny, ale Tereza Valigová prošla i nemalé množství archivních materiálů v Národním archivu v Praze, které ale nepřinesly podstatné informace o škůdcovství na přelomu 15. a 16. století. Na druhou stranu se ukázalo, jak sama na s. 105 uvádí, že se ve sbírce Stará manipulace nachází poměrně dost materiálů ke škůdcovství na počátku 17. století. Za dostatečnou považují také orientaci v literatuře, kdy Tereza Valigová dokázala využít práce syntetického charakteru na jedné straně, i studie regionální na straně druhé.

V samotné bakalářské práci lze sledovat několik okruhů otázek. První se snaží terminologicky vymezit, zejména na základě dosavadní literatury a dobových právních pramenů, kdo byl zemský škůdce, „*odpovědník*“, „*opovědník*“ či „*zemský zhoubce*“. Následuje podrobný rozbor a komparace právních textů, které se zemským škůdcovstvím zabývají, včetně jednání zemských sněmů. Další kapitoly se poté pokusily navrhnout typologii zemského škůdcovství a jeho

„ideální“ průběh. Vedle právního ukotvení problematiky vidím v těchto kapitolách největší přínos celé bakalářské práce, protože uplatňují na obecně známé téma novou optiku. Tereza Valigová ukázala, že zemské škůdcovství bylo považováno šlechtici jagellonské doby za legitimní prostředek obrany svých zájmů. Poslední dvě kapitoly poté představují jednotlivé případy zemského škůdcovství, přičemž hlavní důraz je kladen na méně známé případy pánů z Gutštejna a na všeobecně známý případ Jiřího Kopidlanského. Zde bych si dovolil dvě poznámky. V první řadě oceňuji schopnost diplomantky použít zvolenou optiku i na tyto konkrétní příklady, čímž zajistila kompaktnost své bakalářské práce. Dále oceňuji schopnost vcelku poutavě přiblížit případ Jiřího Kopidlanského. V některých případech se Tereza Valigová nedokázala vyhnout opakování konkrétních informací. To však lze pochopit kvůli snaze aplikovat na zvolené téma více úhlů pohledu.

Z formálního hlediska by práci prospěl větší důraz na český pravopis a stylistiku i na celkovou úpravu (v některých pasážích zůstal podbarvený text), občas se objevují nepřesnosti v citacích vydaných pramenů (zejména Archiv český). Práce přináší cenné a nové poznatky o zemském škůdcovství. Doporučuji ji proto k obhajobě a spíše kvůli formálním záležitostem ji navrhuji ohodnotit již stupněm **velmi dobře**.

České Budějovice 22. května 2015

PhDr. Pavel Král, Ph.D.